

DVF: Debatmøde om Vietnam krigen: med Mogens Lykketoft og Niels Bjerre-Poulsen

Af Inger V. Johansen og Morten Rasmussen

Dette spændende møde om Vietnamkrigen fandt sted på 40-årsdagen for krigens afslutning - eller befrielsen af Saigon - den 30 april 1975.

Meget passende kom aftenens to indledere med hver deres indfaldsvinkel:

Mogens Lykketoft (f. 1946) er i dag formand for Folketinget og var som ung socialdemokrat modstander af USA's krig i Vietnam og deltog aktivt i den danske venstrefløjs indsamlinger og aktiviteter til støtte for Nordvietnam og den syd-vietnamesiske befrielsesfront FNL.

Niels Bjerre-Poulsen (f. 1959) er lektor ved Center for Amerikanske Studier på Syddansk Universitetscenter. Han har forsket i krigens internationale perspektiver og i konsekvenserne for de involverede lande, heraf mange år i USA. Desuden er han netop nu bogaktuel med "Vietnamkrigen. En international historie 1945-75" - den nok hidtil mest omfangsrige udgivelse på dansk om Vietnam-krigen.

"Krigen var en fejl - en forkert krig"

Dette var et yderst oplysende og interessant debatmøde, med ca. 50 - 60 deltagere.

De to indledere supplerede hinanden fint, men var også - uanset deres meget forskellige udgangspunkt - rørende enige i deres vurdering af Vietnam-krigen: Krigen var en fejl, mente Niels Bjerre-Poulsen - en blodig, grusom og forkert krig, sagde Mogens Lykketoft.

Vietnam-krigen splittede den amerikanske befolkning, der mistede tilliden til politikerne. Noget der aldrig er overvundet. Den dag i dag bruges læren fra Vietnam i amerikansk udenrigspolitik, se fx Obama og politikken i Syrien, sagde Niels Bjerre-Poulsen.

Mogens Lykketoft lagde i sit oplæg vægt på sin uændrede holdning til krigen siden han fik sit første læserbrev i Politiken i 1965 mod krigen. Dengang var Socialdemokratiets top irriteret over hans aktiviteter. Mens Per Hækkerup var forankret i, at amerikanerne havde ret, havde Jens-Otto Krag en større fornemmelse for situationen, og fik Vietnam anerkendt, efter at han igen tiltrådte som statsminister i 1971.

Dette var en udryddelseskrig, sagde Lykketoft. Over 50.000 amerikanske tab - men husk på at over 3 mio. vietnamesere mistede livet. Dertil kom ofrene for Agent Orange.

Lykketoft vendte kort tilbage til en del af den historiske baggrund for krigen med det USA-indsatte styre i Sydvietnam: Der kom aldrig en repræsentativ regering i det daværende Sydvietnam, sagde han. Geneve-aftalerne i 1954 efter

krigen mod den franske kolonimagt ville have været en tordnende sejr for det senere FNL. Krigsførelsen førte ikke vietnameserne over på den amerikanske side, snarere tværtimod. Det er et lærestykke, at ligegyldigt hvor voldsom en teknologisk overlegenhed man har, kan man ikke bombe en national stræben til tavshed. Dette er også illustreret i Afghanistan og Irak senere hen, understregede Lykketoft.

Da Mogens Lykketoft for første gang efter krigen rejste til Vietnam i 1993, slog det ham hvor meget vietnameserne havde nået. Hvor gode de trods alt havde været til at fordele velstanden på en rimelig måde i landet.

Vietnam-krigen var ikke et "quagmire"

Niels Bjerre-Poulsen havde rigtigt meget på hjerte og kunne alene have brugt hele mødet med at forklare sammenhænge og baggrund for Vietnam-krigen, som de færreste kender til. Hans forskning er især foregået i USA, hvorfor hans indfaldsvinkel også er meget amerikansk. Han fortalte, at da han var barn, voksede han op med Vietnam-krig i TV hver dag. Det gjorde et uudsletteligt indtryk på ham og inspirerede til den senere forskning.

Niels Bjerre-Poulsen fremdrog forskellige historiske oplysninger, der bidrager til en forståelse af den fejlagtige amerikanske politik i Vietnam:

(1) Det er meget almindeligt at se krigen som et "quagmire" (kviksand eller hængedynd), som USA langsomt lod sig trække ind i. Men reelt var USA fuldt ud klar over, hvad man gjorde og hvorfor. "Quagmire" forståelsen af krigen uskyldiggør de amerikanske beslutningstagere. Men der var hele tiden et valg og der var rådgivere, der advarede mod beslutningerne. Præsident Johnson (det startede krigen i 1965 med massiv indsats af landtropper i Sydvietnam og bombetogter over Nordvietnam) lyttede kun til de krigerske rådgivere. Diskussionen om hvorvidt Kennedy ville have afsluttet krigen er vanskelig, mente Niels Bjerre-Poulsen. Der er ikke tilstrækkeligt med kilder til at underbygge at han ville, men han ville næppe have indladt sig på en total krig.

(2) At betragte Vietnam-krigen som en fejl er i dag den ortodokse holdning i USA, understregede han - det er den revisionistiske (den militære højrøfløj m.fl.) holdning, at krigen kunne vindes, blot med styrket militær indsats.

(3) USA (Præsident Roosevelt) ønskede en afkolonisering efter Anden Verdenskrig og samarbejdede med Vietminh, den vietnamesiske befrielsesbevægelse. OSS, forløberen for CIA, trænede bl.a. Ho Chi Minh - der var OSS agent - og den senere general Giap i våbenbrug i 1945. Skiftet i den amerikanske politik skete

med den kolde krig og frygten for, at efter Kina blev kommunistisk i 1949 ville andre lande i Asien falde som "dominoer" til kommunismen.

(4) Nyere arkiver i Rusland, lidt i Kina og i Hanoi, er blevet åbnet som skaber en bedre viden om og indsigt i fx beslutninger og beslutningstagere i den vietnamesiske ledelse under krigen. Der var magtkampe, hvor fløjene orienterede sig forskelligt ift. Moskva og Beijing (men, blev det understreget, krigen blev ikke dikteret herfra). Niels Bjerre-Poulsen opfattede Ho Chi Minh og Giap som "de moderate", der blev kørt ud på et sidespor under krigen, mens fx Le Duan og Le Duc Tho var tilhængere af en "hårdere" linje, dvs. en linje med mere udstrakt brug af regulære tropper og militær frem for en linje med fokus på guerillakamp.

Debat - bl.a. om Kinas rolle og stoppet for dansk bistandspolitik i 1980'erne

Oplæggene gav anledning til en del spørgsmål, bl.a.: Om man kunne betragte Giap som moderat, når han havde stået bag FNL's Têt-offensiv i 1968; om Kinas rolle; om hvorvidt USA kunne have vundet krigen militært.

Niels Bjerre-Poulsen kunne oplyse, at Giap ikke havde været centralt involveret i Têt-offensiven, idet han havde været under sygdomsbehandling i Ungarn i flere måneder op til og under offensiven. Det var snarere hardlinere som Le Duan, der stod bag. Dette sagt var Têt-offensiven ganske vist et stort militært nederlag for FNL, men det førte også til et omsving i USA i synet på Vietnam-krigen og om den kunne vindes. Den påførte derfor USA et afgørende nederlag og fik Præsident Johnson til at trække sig fra sin præsidentkampagne.

Vedr. Kinas rolle, mente Niels Bjerre-Poulsen, at USA's tilnærmelse til Kina havde haft stor betydning både under og efter krigen. USA turde ikke bombe tæt på den kinesiske grænse. Efter krigen havde USA faktisk i 1978 gjort alt forarbejdet for at normalisere forholdet til Vietnam, åbne de diplomatiske forbindelser, men opgav af hensyn til Kina og sluttede sig i stedet til Kina i en langvarig blokade af Vietnam.

Mogens Lykketoft nævnte, at USA sagtens kunne have bombet Vietnam sønder og sammen, dette så man fx i Korea under Korea-krigen. Men Vietnam-krigen var også den første TV-dækkede krig. Dette betød at krigsførelsen ikke kunne holdes skjult.

Lykketoft så det som en skamplet at Danmark havde stoppet udviklingshjælpen som følge af at Vietnam befriede Cambodia for Khmer Rouge - dette blev brugt som begrundelse, sagde han - en skamplet at vi fulgte USA og Kina. Under besøget i august 1993 så vi at vietnameserne havde passet godt på projekterne (cementfabrikken i Nordvietnam), på trods af den manglende bistand. I få andre lande har modtagernes indsats været så fremragende. ■